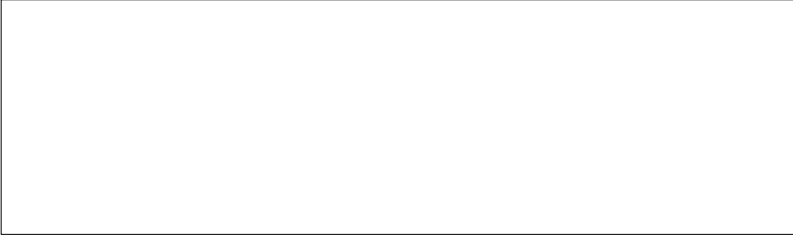

İLETİŞİMCİ YAKLAŞIMLAR & KATILIMCI PLANLAMA

KENT 309 – 12. HAFTA

PARTICIPATION
COLLABORATION
DELIBERATION
COMMUNICATION
INVOLVEMENT

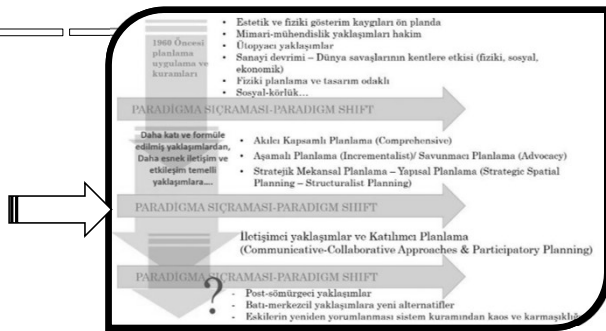
?

Jürgen Habermas – İletişimsel Akılcılık (communicative rationality)

Rasyonellik yani akılcılığın özneler arasındaki iletişim yapılarında olduğunu ifade ediyor.

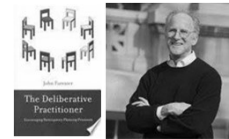
II. PARADİGMA SİÇRAMASI

1990'ların başında planlama konusunda çalışan bilim insanları Habermas'ın iletişimsel rasyonalite kavramına ilgili duymaya başlamışlardır. Bu ilgi planlama disiplininde "İletişimsel dönemeç – communicative turn" diye tanımlanan bir dönüşüme yol açmıştır (Healey, 1992) ve iletişimsel planlama yeni bir planlama paradigması olarak geliştirilmiştir (Innes, 1995).

İletişimsel yaklaşımlar ve Katılımcı Planlama

Buradan hareketle kent planlama deneyiminin de kuramsal çerçevesinin benzer bir yaklaşım ile gelişmesi gerekliliğine yönelik yeni söylemler..

John Forester 1980 sonrası

"Müzakereli Planlama" (Deliberative Planning) yaklaşımını Amerika için önermiştir)

Benzer zamanlarda....

Patsy Healey 1990larda

"Birlikte Planlama / İş Birliği içinde Planlama" (Collaborative Planning) yaklaşımını İngiltere için önermekte)

İletişimci yaklaşımlar ve Katılımcı Planlama

Değişen ekonomik, siyasi, sosyal, demografik, fiziki, yasal koşullar... her bir değişim yeni aktörleri ve farklı-yeni ihtiyaçları doğuruyor... yaşayan sürekli devingen evrilen (iyiye veya kötüye doğru) kent sisteminin yine aynı dinamizme sahip aktörleri günün gereği yada sorununa yönelik bir planlama sistematiği oluşturmakta.. ancak değişen koşullarla yeni eklenen aktörler, bir önceki aktörlerin oluşturduğu sistemden doğan yeni aktörler.... Yine yeni sistem gereklilikleri.... Benzer bir döngüden burada da bahsedebiliriz yani...

İletişimci yaklaşımlar ve Katılımcı Planlama

Bu sorun tespitinden hareketle de

- kentsel sistemin **NE OLDUĞU DEĞİL, NASIL İŞLEMEKTE OLDUĞU** üzerine kafa yorulmaya başlanıyor.

Yani..

YÖNETİM anlayışından **YÖNETİŞİM** anlayışına geçişe yönelik yaklaşımlar önem kazanıyor.

Yani..

Yani.. **Tepeden inme yönetim anlayışı değil, tabandan tavana** (bottom – up)

İletişimci yaklaşımlar ve Katılımcı Planlama

Yani..

Planlamayı “plan belgesi üretmeyi amaçlayan bir eylem” olarak **değil** süreç içerisinde gelişen çok aktörlü iletişim-etkileşim temelli “kararlar dizisi” olarak ifade edebiliriz.

Ancak..

Kentlerin planlama-gelişim sürecine birlikte bakıldığında düşünülenin yada istenenin aksine

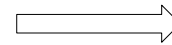
“kent planının kentsel gelişmeye yön vermesi beklenirken, kentsel gelişmenin kent planına yön verdiği” görülmüştür.

İletişimci yaklaşımlar ve Katılımcı Planlama

YÖNETİM

GOVERNMENT

YÖNETİŞİM

GOVERNANCE

?

tabandan tavana (yani bottom-up) bir karar verme süreci

Yönetişim: Saydamlık, hesap verebilirlik, katılım, çalışma uyumu, yerindelik ve etkinlik gibi kriterlere dayanan, çok aktörlü ve toplumsal ortaklıklara dayalı yönetim anlayışını [ifade eder]

BAŞKA NELER EKLENEBİLİR?

11 YÖNETİMİ YAKALAMA

SAYDAMLIK, HESAP VEREBİLİRLİK, KATILIM, TUTARLILIK, YERİNDENLİK VE ETKİNLİK...

1. SAYDAMLIK

Merkezi ve yerel yönetimin, politika geliştirme ve uygulama, faaliyetler ve bütçelerin harcama biçimine yönelik çalışmalarında açıklık şeffaflık.

Ne kast ediyoruz?

- Vatandaşların bu bilgilere erişiminin olması (ülkemizde doğrudan olmasa da genellikle yasalar üzerinden kısmi bir erişim var).
- Bu bilgilerin anlaşılır bir dille yaygınlaştırılması

Neye yarar var?

Bu sayede vatandaşların da yapılan çalışmalara ilişkin yorum yapma, talep üretme kabiliyetlerinin geliştirilebilmesi imkanı doğuyor.

Peki.. ülkemizde yasalar üzerinden kısmi bir erişim var dedik...

Hangi yasa olabilir?

Bilgi Edinme Kanunu

4982 sayılı Bilgi Edinme Kanunu (kabul tarihi 2003):

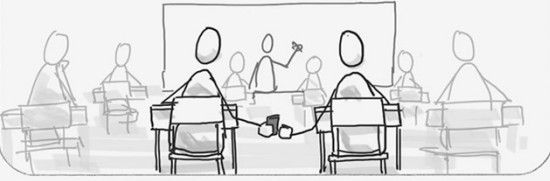
- Kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetleri hakkında bilgi edinme hakkının kullanılmasındır.
- Başvurunun kapsamı bu kurum ve kuruluşların ellerinde bulunan / görevleri gereği bulunması gereken bilgi ve belgelere ilişkindir.
- Bilgi edinme başvurusu dilekçe yoluyla istenen bilgi/belge edinimine yönelik ilgili kuruma yapılır
- Ayrıca bir analiz, araştırma ya da çalıştırma gerektiren talepler kurum eğer isterse reddedilebilir
- Diğer uygun hallerde bilgi/belgeye erişim 15 iş günü içinde sağlanmalıdır.

Bilgi edinme kanununa ek olarak **malî saydamlığa ilişkin de** bir yasamız var...

THE TRANSPARENCY PARADOX

THE MORE TRANSPARENT THE WORKSPACE → THE MORE PRIVATELY PEOPLE BEHAVE

?

FROM ETHAN BERNSTEIN sketchplanations

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu

MADDE 1.- Bu Kanunun amacı, kalkınma planları ve programlarında yer alan politika ve hedefler doğrultusunda kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde elde edilmesi ve kullanılmasını, hesap verebilirliği ve malî saydamlığı sağlamak üzere, kamu mali yönetiminin yapısını ve işleyişini, kamu bütçelerinin hazırlanmasını, uygulanmasını, tüm mali işlemlerin muhasebeleştirilmesini, raporlanmasını ve mali kontrolü düzenlemektir.

Mali saydamlık:

MADDE 7.- Her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında denetimin sağlanması amacıyla kamuoyu zamanında bilgilendirilir.

Bu amaçla;

Görev, yetki ve sorumlulukların açık olarak tanımlanması, Hükümet politikaları, kalkınma planları, yıllık programlar, stratejik planlar ile bütçelerin hazırlanması, yetkili organlarda görüşülmesi, uygulanması ve uygulama sonuçları ile raporların kamuoyuna açık ve ulaşılabilir olması,

MADDE 8.- Her türlü kamu kaynağının elde edilmesi ve kullanılmasında görevli ve yetkili olanlar, kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak elde edilmesinden, kullanılmasından, muhasebeleştirilmesinden, raporlanmasından ve kötüye kullanılmaması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumludur ve **yetkili kılınmış mercilere** hesap vermek zorundadır.

İyi Yönetişimi Yakalamak

SAYDAMLIK, HESAP VEREBİLİRLİK, KATILIM, TUTARLILIK, YERİNDENLİK VE ETKİNLİK...

2. HESAP VEREBİLİRLİK

Yönetim ve Vatandaşlar arasındaki ilişkiye işaret eder.

- Yönetimler verdikleri kararlardan etkilenen vatandaşlar karşısında, faaliyetleri hakkında hesap verebilir olmalıdır.
- Vatandaşlar, yönetimlerin faaliyetlerine ilişkin bilgi edinebilmeli, böylece yönetime atfedilen sorumlulukların tanımlanan koşullar uyarınca yerine getirilip getirilmediğini anlayabilmek için onu denetleyebilme olanağına sahip olmalıdır. Yani saydamlık olmadan hesap verebilirlik de olamıyor...

Yukarıda bahsettiğimiz kamu mali yönetimi kanunu hesap verebilirlik ilkesi için de geçerli.

Ek olarak **5393 sayılı Belediye Kanunu 56. Madde:**

- Belediye başkanı, plan performans programına göre yürütülen faaliyet (varsa) sapma ve nedenleri, mali durumu açıklayan faaliyet raporunun hazırlanması ve önce meclise sonra da kamu oyuna sunumu ile sorumludur.

İyi Yönetişimi Yakalamak

SAYDAMLIK, HESAP VEREBİLİRLİK, KATILIM, TUTARLILIK, YERİNDENLİK VE ETKİNLİK...

4. YERİNDEN Yönetim / Yerindenlik

Subsidiarity is the principle that government works best most responsibly and responsibly when it is closest to the people it serves and the needs it addresses. Fiscal accountability is the principle that institutions collecting and disbursing taxes work most responsibly when they are transparent to those providing the money.

— Jane Jacobs —

AZ QUOTES

Mümkün olan en düşük düzeyde hizmetlerin sunumunun gerçekleştirilmesi gerektiğini savunur.

Yerel düzeyi merkezileşmeden koruyan bir etmen olarak yerindenlik yasa da Belediye Kanunu kapsamında:

- Belediye hizmetlerinin vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulması olarak tanımlanır.

Burada hizmetlerden ne kast ediyor olabiliriz?

Alt yapı, üst yapı, sosyal yapıya ilişkin hizmetlerin geliştirilmesi...vb.

İyi Yönetişimi Yakalamak

SAYDAMLIK, HESAP VEREBİLİRLİK, KATILIM, TUTARLILIK, YERİNDENLİK VE ETKİNLİK...

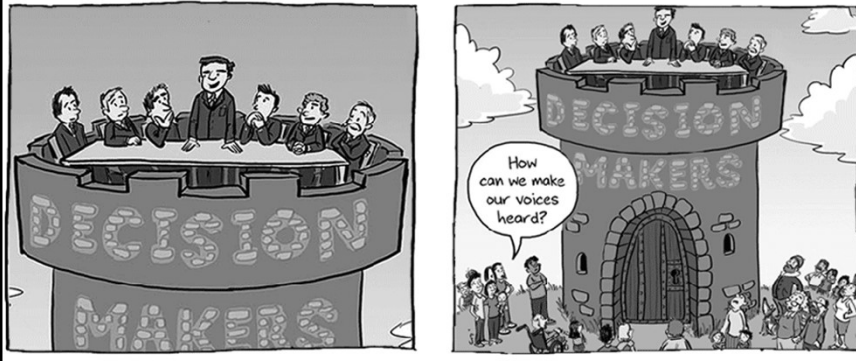
3. TUTARLILIK

- Politikalar ve atılan adımların birbirleri ile **tutarlı** ve vatandaşlar nezdinde **anlaşılır** olması gerekliliğidir.

- Tutarlılığın sağlanabilmesi veya sağlanamadığının tespiti için **saydamlık ve hesap verebilirlik şart...**
- Yönetime ve yöneticilere yönelik **güven tesisinin** sağlanabilmesi için tutarlılık ilkesi önem kazanıyor.

**If Content is King
Consistency is Queen...**

How can we make our voices heard?

?

İyi Yönetişimi Yakalamak SAYDAMLIK, HESAP VEREBİLİRLİK, KATILIM, TUTARLILIK, YERİNDENLİK VE ETKİNLİK...

5. ETKİNLİK

En basit tanımıyla nedir etkinlik?

Effective Community Governance Model

Amaçlara ulaşmak için "doğru/uygun şeyler yapma"

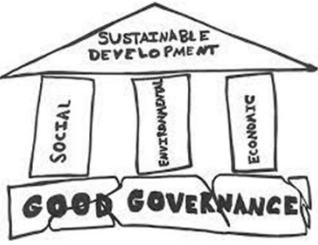
- Yönetimin amaçları açık, amaçlara ulaşmak için faaliyetler programlı, net ve anlaşılır olmalıdır.
- Uygulamanın ardından amaçların karşılanıp karşılanmadığını görmek için değerlendirme, izleme süreci olmalıdır.

İletişimci yaklaşımlar ve Katılımcı Planlama

SÜRDÜREBİLİRLİK

Sizce bu konuda ne diyor?

- Katılım – katılımın sağlanması sürdürülebilirlik programının önemli parçalarından biri.
- Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Gelişim Hedeflerinin 16.sı
- "toplum etkileşimi ve katılımın geliştirilmesi" üzerine...

SUSTAINABILITY GOVERNANCE SCORECARD

İyi Yönetişimi Yakalamak SAYDAMLIK, HESAP VEREBİLİRLİK, KATILIM, TUTARLILIK, YERİNDENLİK VE ETKİNLİK...

PEKİ BU İLKELERE BİZ NELER EKLEYEBİLİRİZ? BAŞKA NELER OLMALI SİZCE?

Etkinlik ve Hesap Verebilirlik ilkelerini birlikte düşünerek...

İZLENEBİLİRLİK ve GERİ BESLEME (FEEDBACK) diyebilir miyiz?

ESNEKLİK?

YENİLENEBİLİRLİK? (KENDİNİ YENİLEYEBİLME)

ÖĞRENEBİLİRLİK?

YERELİN ÖZGÜNLÜĞÜ?

SÜRDÜREBİLİRLİK?

PEKİ YA KATILIM?

KATILIM NEDİR?

- Bilgi edinme?
- Bilgi verme?
- Etkileşim?
- İnteraktif ortam?
- Fikir beyan etme hakkı?
- Kent hakkı?
- Kentli hakkı?
- Karar üretme süreçlerine katılım?
- İçinde yaşadığımız mekanın kentin değişimi gelişiminde söz sahibi olma?

Peki...
İyi Yönetişimin ilkelerini gördük...

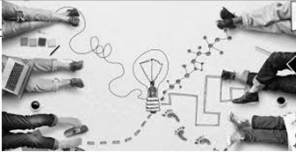

Katılımın ilkeleri neler olabilir?

- Süreklilik
- Vizyonerlik
- Bütünsellik
- Gönüllülük
- İlgili olma (umursama)
- Güven duyma
-

Prof. Dr. Savaş Zafer Şahin

Benim eklediklerim

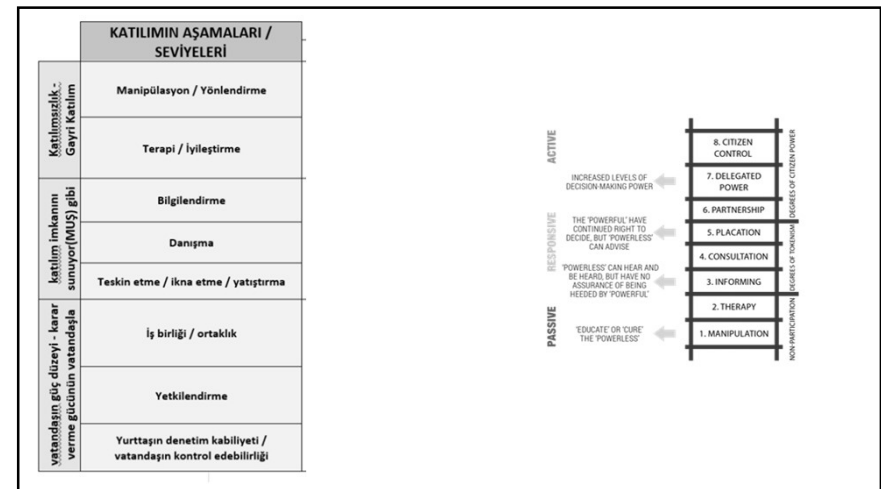
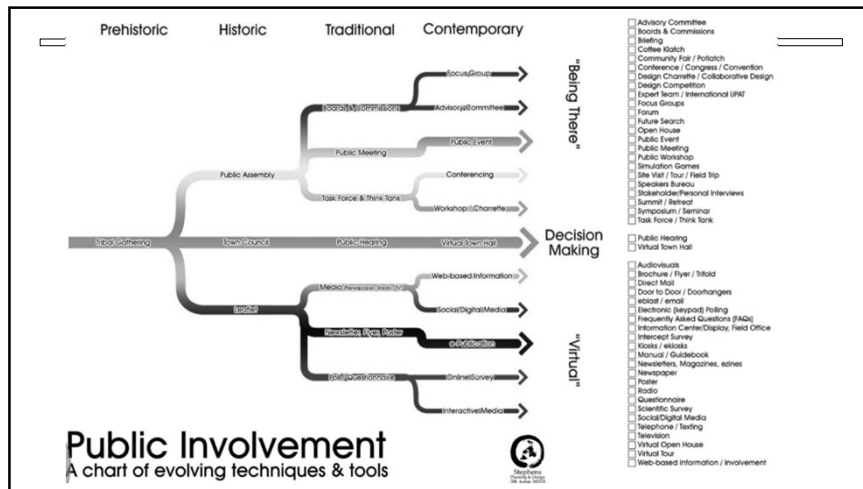
BAŞKA NELER EKLEYEBİLİRİZ?

ARNSTEIN KATILIM MERDİVENİ (ARNSTEIN PARTICIPATION LADDER)

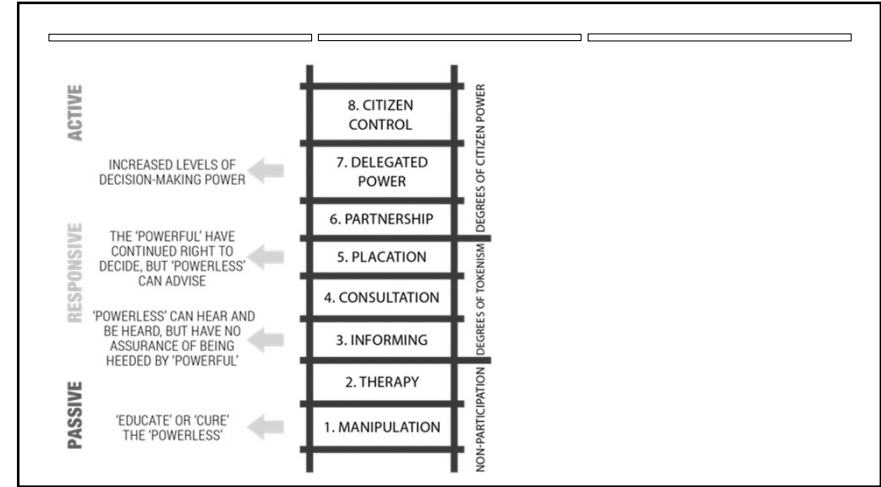
- Manipülasyon / Yönlendirme
- Terapi / İyileştirme
- Bilgilendirme
- Danışma
- Teskin etme / ikna etme / yatıştırma
- İş birliği / ortaklık
- Yetkilendirme
- Yurttaşın denetim kabiliyeti / vatandaşın kontrol edebilirliği

KATILIM SEVİYELERİ / AŞAMALARI...

KATILIMIN AŞAMALARI / SEVİYELERİ		AMAÇ:
Katılımsızlık - Gayri Katılım	Manipülasyon / Yönlendirme	Vatandaşların plan ya da programların gerçekleştirilmesine katılmalarını sağlamak DEĞİL. Otoriteye güç sahiplerine, mevcut karar mekanizmalarının en iyisi olduğuna yönelik vatandaşları manipüle etme ve/veya yönlendirme
	Terapi / İyileştirme	
Katılım imkanını sunuyor(MUS) gibi	Bilgilendirme	miş gibi yapma, katılım varmış gibi yapma, böyle bir imkan sunuluyormuş gibi yapma.
	Danışma	*vatandaş bilgilendiriliyor (tek yönlü iletişim)
	Teskin etme / ikna etme / yatıştırma	*belki danışıyor (muş) gibi yapılıyor olası itirazlarda yatıştırılıp ikna ediliyor
vatandaşın güç düzeyi - karar verme gücünün vatandaşla	İş birliği / ortaklık	Vatandaşlara müzakere imkânı veriliyor, karar verme gücü vatandaşlarla paylaşılıyor.
	Yetkilendirme	*Halkın en yüksek oranda katılımının sağlanması, katılımcılara kıyasla halkın oranı daha fazla dolayısıyla hesap verme zorunluluğu
	Yurttaşın denetim kabiliyeti / vatandaşın kontrol edebilirliği	* Aracısız dolaysız, doğrudan karar sürecine dahil olma imkânı

**TEMSİLİYET
GÜÇ**

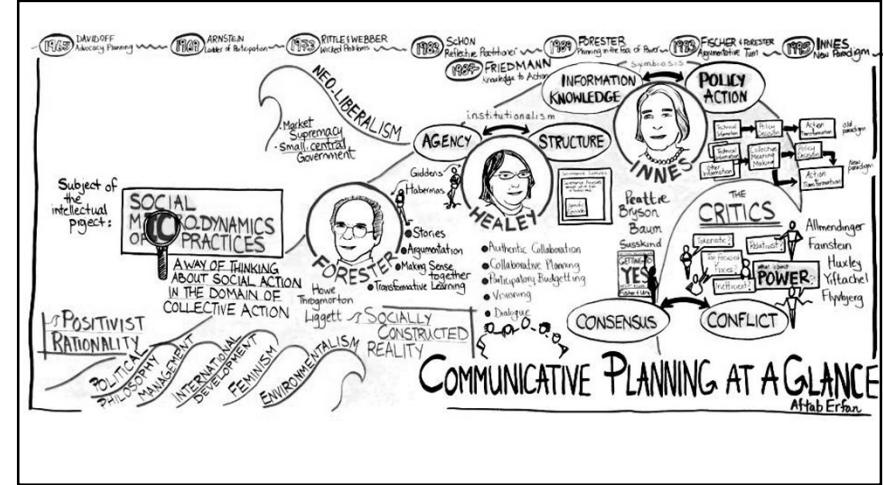

KATILIMIN AŞAMALARI / SEVİYELERİ		AMAÇ:	Örnek/Ancak...
Katılımsızlık - Gayri Katılım	Manipülasyon / Yönlendirme	Vatandaşların plan ya da programların gerçekleştirilmesine katılmalarını sağlamak DEĞİL. Otoriteye güç sahiplerine, mevcut karar mekanizmalarının en iyisi olduğuna yönelik vatandaşları manipüle etme ve/veya yönlendirme	Örnek: Ortada bir plan kararı var ya da bir plan önerisi. Yönetim o plan kararının ya da önerisinin en doğru ve en iyi karar/öneri olduğundan emin. Vatandaşın sadece o kararı/öneriyi desteklemesini istiyor. Bir çeşit terapiyle vatandaş buna inandırıyor, bu yönde manipüle ediyor
	Terapi / İyileştirme		
Katılım imkanını sunuyor(MUS) gibi	Bilgilendirme	miş gibi yapma, katılım varmış gibi yapma, böyle bir imkan sunuluyormuş gibi yapma.	Ancak... vatandaşlardan gelen öneri ve isteklerin önemsenmesi şart değil. Çünkü önemseniyormuş gibi yapılması yeterli. Karar vericiler "bunu yapmayı düşünüyoruz ne dersiniz?" (satır arası: ne dersiniz deyin, konuşun rahatlayın nasılsa isteklerinizi uygulamayacağız biz kararımızı zaten vermiştik)
	Danışma	*vatandaş bilgilendiriliyor (tek yönlü iletişim)	
	Teskin etme / ikna etme / yatıştırma	*belki danışıyor (muş) gibi yapılıyor olası itirazlarda yatıştırılıp ikna ediliyor	
vatandaşın güç düzeyi - karar verme gücünün vatandaşla	İş birliği / ortaklık	Vatandaşlara müzakere imkânı veriliyor, karar verme gücü vatandaşlarla paylaşılıyor.	Örneğin: komiteler kurularak karar verme gücü iş birlikleriyle çözülmeye çalışılıyor. Komiteler halkı temsil ediyor ve halktan oluşuyor.
	Yetkilendirme	*Halkın en yüksek oranda katılımının sağlanması, katılımcılara kıyasla halkın oranı daha fazla dolayısıyla hesap verme zorunluluğu	* Benzer biçimde mahalle dernekleri ile halkın örgütlü bir biçimde sürecin katılımını sağlanması
	Yurttaşın denetim kabiliyeti / vatandaşın kontrol edebilirliği	* Aracısız dolaysız, doğrudan karar sürecine dahil olma imkânı	* Yine dernekler vasıtasıyla yerel ölçekte mali bütçenin kullanımının doğrudan halka verilmesi (mali kaynak kullanımı ve yapılacak programın halkça belirlenmesi (başka neler olabilir sizin önerileriniz neler olurdu?))

Katılım ile ilgili tüm bu basamakları ve iyi yönetim genel ilkelerine baktığımızda neler söyleyebiliriz?

- Karar alma sürecine entegre olması gerekliliği??
- Sorunun çözümünden ziyade sorunu anlama-öğrenmeye yönelik karşılıklı açık bir ortam oluşturabilme (bu ortamı oluşturabilmenin kendisi çok çok önemli)

- Planın yapıldığı yer ve etki alanını anlama-öğrenme
- İhtiyaçların salt teknik ölçütlerle veya salt siyasal gerekliliklerle değil tabanın ihtiyaçlarını anlayarak ortaya konması
- Uzlaşma ortamının oluşturulması
- Yereldeki dezavantajlı grupların etkin hale getirilmesi
- Hak sahipliğini bu anlamda belki de yeniden tanımlamak??
(kendin sahibi kim? Who owns the city? – Dahl'in (2005) Who governs? Sorusuna karşılık
- Plan ve proje tasarımına yerel bilginin entegre edilmesi (yerindenlik ile bağlantılı olarak)
- Planın kendisi, planın süreci, planın teknik ve yönetici aktörleri ile halkın birbiri ile iletişimini sağlayan, birbirini karşılıklılık esasıyla tanıyan öğrenme ortamının yaratılması
- Her bir ana aktör grubun bir diğer ile güven ortamında yer alabilmesi
- İyi yönetimdeki saydamlık-hesap verebilirlik ve izleme adımları için bu sayede zemin hazırlanması..
- BAŞKA NELER OLABİLİR?

KATILIMA YÖNELİK SORUNLAR NELER OLABİLİR?

1. Herkes hayatından çok memnun katılıma ihtiyaç bile duymuyor?
2. Katılınacak konuyu / kararın ne olduğunu, etkilerini bilmeyenlerin katılımı talep etmemesi, gerekli görmemesi
3. Bu etkileri "umursamama"? "Aman canım bana ne, bana dokunmayan yılan bin yaşasın"çılık?
4. Konuyu biliyor, ilgi de duyuyor, ancak nasıl karşılık vermesi gerektiğini bilmiyor? O yüzden sessiz kalıyor?
5. Ön yargılı olanlar? "katılım katılım dediniz, önceki tecrübelerde de geldik katıldık gördük bir şey değişmedi" diyenler?
6. Halk arasında veya diğer paydaşlar arasında illa ki bir mutabakata ortak bir anlaşmaya varılması zorunluluğu yanlışlığı "katılım dediniz geldik, herkes ayrı telden çalıyor, ortak tek bir karar çıkmayacaksa ne anlamı var"?
7. Dernekler, STKlar gibi halk adına katılımın sağlanması öngörülen katılımcı kuruluşların karar merci yapılarının (yönetişimin eleştirdiği yönetim sisteminin) bir benzeri haline dönüşmesi. Örneğin dernek veya STK içerisindeki yapılanmadaki hiyerarşi, yönetim yerine yönetim talep ederken kendi iç dinamiklerinde yönetimden çıkıp yönetime geçememe.
8. Bunun sonucunda "katılımcılığın" ve katılımcılığa yönelik organizasyon, toplantı, birliklerin siyasi yada başka çıkar gruplarının bir reklam aracına dönüşmesi (miş gibi yapmaya örnek verilebilir).